

2006-10-12

Till
Jordbruksdepartementet
Registratören
10333 Stockholm

Även sänt med e-post till
registrator@agriculture.ministry.se

**Remissyttrande i Jo 2006/156
ang förslag till lag om samverkansområden för jakt och fiske i lappmarkerna och på
renbetesfjällen, SOU 2005:116**

På uppdrag av och som ombud för 39 stycken markägare enligt bifogade mötesprotokoll av 2006-05-16 med närvaroförteckning från sammanträde i Bystugan, Gertsbäcken (*bilaga 1*) får undertecknade Lars Ola Hull och Lennart Stenman avge remissyttrande.

Vi får också anmäla att Nätverket Norden – föreningen för civilt egendomsskydd, org nr 802432-0403, adress Östra Strandvägen 18 C, 961 31 Boden har anslutit sig till remissyttrandet enligt påteckning.

Varken föreningen eller markägarna är tillfrågade som remissinstanser. De förbehåller sig ändå rätten att avge yttrande.

Inledningsvis får vi också anmäla att Lars Ola Hull och Lennart Stenman varit inbjudna av Kiruna kommun och deltagit som föredragshållare den 15 maj 2006 för synpunkter på den förslagna lagen om samverkansområden och andra lagändringar med anledning av förslaget. Vidare har Lennart Stenman deltagit vid möte i sametinget på uppdrag av jakt- och fiskesamerna för att lämna sina synpunkter då Jan Alvå presenterade sin utredning och slutsatser enligt SOU 2006:14. På jakt- och fiskesamernas uppdrag deltog Lars Ola Hull också på Länsstyrelsen i Västerbottens läns sammanträde den 19 juni 2006 för synpunkter då Ekström informerade myndigheten om sitt förslag. Vad Stenman och Hull anförde i Kiruna den 15 maj 2006 bifogas (*bilaga 2 och bilaga 3*) och åberopas inledningsvis mot förslaget.

Våra huvudmäns inställning till utredningen och förslaget utvecklas i övrigt enligt följande.

Inställning

Våra huvudmän motsätter sig det av Ekström lämnade lagförslaget om samverkansområde samt de av honom i övrigt föreslagna lagändringarna och hemställer att regeringen förkastar dem.

Konstitutionella invändningar mot utredningsdirektiv, mot i utredningen lämnade påståenden om gällande rätt samt mot själva lagförslaget

Inställningen grundar sig både på det historiska och nutida perspektivet sett mot bakgrund av den bristande respekt för den civila äganderätten till mark som såväl utredningsdirektiv som

Ekströms förslag uppvisar. Förslaget är inte ens förenligt med det egendomsskydd som idag gäller till förmån för rätten till jakten och fisket för samebymedlem enligt rennäringslagen.

Prejudicerande rättsfall. Det står klart med uppenbar tydlighet redan genom Europadomstolens dom av 1999-04-29, *fallet Chassagnou ./.* Frankrike, att vare sig att de då gällande lagarna (1981:533) om fiskevårdsområden och (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna eller den senare tillkomna lagen om (2000:592) om jaktvårdsområden uppfyller Sveriges åtaganden till skydd för den enskildes äganderätt till mark inklusive den jakträtt som markägandet innefattar och den fiskerätt som följer med ägandet av strand. Domen bifogas (*bilaga 4*) och återopas vidare enligt nedan.

För den som frågar sig varför Europadomstolens dom skulle träffa svenska lagstiftning om fiskevårdsområden, viltvårdsområden, allmänningsskogar i Norrland och Dalarna och nu Ekströms förslag om samverkansområden för jakt och fiske vill våra huvudmän påtala följande:

Frankrike hade enligt domen infört ett system med jaktområden som bestod av flera fastigheter. Jakten på dessa områden administrerades av en förening med styrelse. För föreningen gällde dels fransk lag och dels stadgar. Fastighetsägarna var tvingade att vara medlemmar i föreningen och styrelsen bestämde över jakten. Frankrike hävdade att markägarna fortfarande var innehavare av jakträtten och att föreningens enda syfte var att sätta gränserna för hur och i vilken omfattning jakt fick äga rum. Från fransk sida var det alltså bara fråga om hinder i hur ägandet av jakt genom marken fick brukas.

Det är fråga om exakt samma förutsättningar enligt lagen om viltvårdsområden och egentligen också om hur förvaltningsmyndigheter och allmänningsstyrelser hävdar beslutanderätten över jakten på allmänningsskogarna i dag på markägarnas bekostnad.. Det motsvarar vidare vad som gäller för strandägarna avseende fisket på fiskevårdsområdena. Det motsvarar också vad som gäller för beslutanderätten över fisket på allmänningsskogarna enligt förvaltningsmyndigheter och allmänningsstyrelser aktuella uppfattningar. Slutligen motsvarar de också vad som gäller enligt Ekströms förslag till lag om samverkansområden för jakt och fiske i lappmarken och på renbetesfjällen.

Kort uttryckt underkände Europadomstolen i domen hela lagstiftningssystemet. För det första innefattade lagstiftningen en direkt kränkning av art 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen om mänskliga rättigheter av jakträtt som följer med äganderätten till mark (domen punkt 85). För det andra innefattade samma lagstiftningen en diskriminering enligt art 14 i konventionen av berörda markägare för att systemet inte innefattar alla fastigheter i riket (domen punkt 95). För det tredje innefattade lagstiftningen också en kränkning enligt art 11 i konventionen om föreningsfrihet och det därmed sammanhängande skydd mot tvångsanslutningar (domen punkt 117). För det fjärde förklarade Europadomstolen också att lagstiftningen inte heller uppfyllde kravet på "a fair compensation" enligt art 1 i första tilläggsprotokollet. Det förhållandet att lagstiftningen innebar att markägarna fick jaga på ett större markområde inom jaktvårdsområdet än de hade tillgång till som markägare betydde inte att kompensationen ansågs "fair" (domen punkten 82).

Tvärtom antyder domen att det enbart är fråga om att kompensationen är "fair" i det fall föreningarna betalar jaktarrenden till respektive markägare för att föreningarna ska få bestämmanderätten över jakten. Samma bedömningar är tillämpliga på fisket.

Ekströms antydan att de privata markägarna skulle få del av nettovinsten på jakten och fisket för föreningen i form av utdelning är inte heller en kompensation som är "fair" för att markägarna kan tvingas ställa sina marker och fiskevatten till föreningens förfogade. För det första har markägarna ingen anledning att bidra till föreningarnas administration vilket är konsekvensen av att utdelningen är baserade på nettot. För det andra finns inga garantier för utdelning överhuvudtaget även om de civila markägarna tvingas avstå från beslutanderätten över jakten och fisket på sina marker. För det tredje får samebymedlemmarna utan att vara markägare rätten till utdelning både direkt och genom insättningar i Samefonden.

Markägande mot kollektivt grundad renskötselrätt. I den bakomliggande utredningen till Ekströms förslag påtalar Kaisa Korpijaakko Labba (SOU 2005:17 ss 101-156) nödvändigheten av att utreda samernas äganderätt till marken i lappmarken och på renbetesfjällen framför staten. Ekström lämnar hennes synpunkter därhän med hänvisning till att en äganderättsutredning inte ingår i hans uppdrag enligt direktiven Jo 2003:45.

Vad regeringen och Ekström därigenom undviker är att berör den grundläggande om renskötselrätten verkligen är en kollektiv rättighet. Från historisk synpunkt är det nämligen inte samerna som kollektiv, som kan ställa anspråk på äganderätten eller besuttenheten till marken i konkurrens med staten, utan enskilda samer för vars förfäder markområdena inom lappmarken och renbetesfjällen en gång i tiden var insynade, rösade, lagfarna och till och med beskattade som lappskatteländ.

Sett från det historiska perspektivet, vilket Stenman utvecklar i den här bifogade skriften Det historiska underlaget till jakt- och fiskeutredningen av 2006-10- (*bilaga 5*), finns det alltså inga som helst laglig skäl för att det nuvarande medlemskapet i samebyarna skulle grunda någon kollektiv renskötselrätt inklusive rätt till jakt och fiske även om i detta påstås såväl i den nu gällande rennäringslagen, HD:s dom (NJA 1981 s 1) i det s k skattefjällsmålet, i Jodirektiven 2002:7 och 2003:45, i Ekströms utredning och förslag och i utredningen om samernas sedvanemarkar (SOU 2006:14).

Av den anledningen saknar det också grund i historien för påståendet i rennäringslagen att renskötselrätt följer av kollektiv urminnes hävd till annans mark och att renskötselrätten skulle vara förbehållen medlem av sameby. Historien visar istället att den på kollektiv grund konstruerade rätten till renskötsel på annans mark och numera i samebyarnas form är följd av statens anspråk på mark i konkurrens enskilda samers eller andra enskildas äganderätt eller besuttenhet till samma mark.

Mot bakgrund av att Ekströms förslag innehåller bestämmelser om fördelning av styrelseposter, röstningsförfaranden och utdelning säger det sig självt att vare sig samverkansområden eller renskötselns sedvanemarkar kan fastställas innan det är utrett vem som egentligen äger markområdena i lappmarken och på renbetesfjällen. Mina huvudmän menar att Ekströms utredning och förslag även ska förkastas i brist på utredning av vem som äger marken. Dessa gäller enligt deras uppfattning även Alvås utredning (SOU 2006:14) om renskötselns sedvanemarkar.

Europakonventionen mot regeringsformen. I den för Ekströms förslag underliggande utredningen är det endast Bertil Bengtsson (SOU 2005:17 ss 37-40) som påtalat lagkonflikten med det europarättsliga egendomsskyddet. Bengtsson påstår dock i likhet med de allra flesta förvaltningsjurister att staten med stöd av 2 kap 18 § regeringsformen i det allmännas intresse

och genom lagstiftning utan vidare har rätt att bestämma över de villkor för hur markägaren får nyttja sin med markägandet tillhöriga rätt till jakt och fiske.

Detta är emellertid mot bakgrund av Europadomstolen ovannämnda dom uppenbart felaktigt eftersom såväl den svenska lagstiftningen om fiskevårdsområde, viltvårdsområden och allmänningsskogar i Norrland och Dalarna som det av Ekström framförda förslaget om samverkansområden saknar regler som enligt europakonventionen innebär "a fair compensation" till markägarna för intrång i till markägandet hörande rätt till jakt och fiske. Våra huvudmän vill till och med gå så långt att Bertil Bengtsson och hans meningsfränder vilseleder riksdagen om att de här regleringarna kränker det civila egendomsskyddet enligt konventionen och är oförenligt med vad Sverige åtagit sig enligt 2 kap 23 § regeringsformen.

Riksdagens tillkortakommande i förhållande till Sverige åtaganden enligt europakonventionen förstärks dessutom i fallet av förbiseendet av att diskrimineringsförbudet enligt art 14 och förbudet mot tvångsanslutningar enligt art 11 i konventionen också gäller som skydd i samband med intrång genom lagstiftning i det civila egendomsskyddet enligt art 1 i första tillägsprotokollet till konventionen.

Då Bertil Bengtsson behandlar diskrimineringsförbudet enligt art 14 i konventionen menar han att jakt- och fiskesamerna kan vara diskriminerade (SOU 2005:17 s 40-43) eftersom rennäringslagen inte ger dessa samer rätt till jakt och fiske. I den fallet är mina huvudmän överens med Bertil Bengtsson eftersom renskötselrätten innefattar rätt till jakt och fiske och renskötselrätten enligt protokoll nr 3 i Sveriges EU-avtal är förbehållen samerna i gemen och inte bara samebymedlemmar, som riksdagen dock fortfarande påstår genom att inte ha ändrat rennäringslagen vid EU-inträdet. Enligt mina huvudmäns uppfattning åligger det riksdagen att på grund av Sveriges anslutningsfördrag till EU i detta avseende rätta sin egen lagstiftning. Ekström förslag om samverkansområden för jakt och fiske i lappmarken och på renbetesfjällen innehåller inte heller någon rätt till jakt- och fiske för andra samer än samebymedlemmar. Ekströms förslag bör därför förkastas också på grund av bristande överensstämmelse med Sveriges anslutningsavtal med EU.

Bertil Bengtsson anmäler vidare det genom 11 kap 14 § regeringsformen gällande uppenbarhetsrekvisitet (SOU 2005:17 s 40). Det är uppenbart att uppenbarhetsrekvisitet enligt 11 kap 14 § regeringsformen är i direkt konflikt med vilka skyldigheter staten har emot enskilda enligt 2 kap 23 regeringsformen på grund av Sveriges åtaganden enligt konventionen. Mina huvudmän anser att Ekströms förslag ska förkastas också av den anledningen att riksdagen först måste ta ställning till om uppenbarhetsrekvisitet äger tillämpning på vad Sverige åtagit sig i förhållande till enskilda med anledning av 2 kap 23 § regeringsformen.

Sammanfattning. Med stöd av domen ifråga och innebörden av den nu gällande svenska lagstiftningen om fiskevårdsområde, viltvårdsområden och allmänningsskogar i Norrland och Dalarna föreligger enligt våra huvudmän klara brott mot det civila egendomsskyddet enligt Sveriges åtaganden enligt konventionen och vår författning. Med anledning av att Ekströms förslag följer samma lagstiftningsmodell följer att Ekströms förslag ska förkastas av samma skäl.

Enligt våra huvudmän gör sig regeringen skyldig till ett konstitutionellt angrepp skyddet för privat egen egendom genom att i direktiven Jo 2002:7 (samernas sedvanemarken) och Jo 2003:45 (jakten och fisket i lappmarken och på renbetesfjällen) utesluta att utredningarna

också ska avse vem som äger den ifrågavarande marken och på vilka historiska grunder som den påstådda kollektiva rätten till rensköttsel för samebymedlemmar också omfattar privatägda marker.

Invändningar mot särskilda villkor i lagförslaget

Länsstyrelserna har redan genom sin rätt att utfärda licenser för jakten och fisket kontroll över huruvida jakten och fisket tillgodoser framtida uthållighet och är förenat med gällande lag och straffansvar. Huruvida ortsbör, som inte är markägare, har rätten att jaga och fiske på marker som är privatägda har myndigheten, lika som regering och riksdag, ingen rätt att bestämma över och inte heller över hur jakten och fisket ska organiseras.

Villkoren att länsstyrelsen enligt punkten 1 i övergångsbestämmelserna förvaltar jakt- och fiskerätten, att förvaltningen enligt §28 återgår till länsstyrelse om föreningen upplöses eller går i konkurs, att det ankommer på länsstyrelsen enligt §16 att fastställa plan för verksamheten och enligt §2 att utöva tillsynen över föreningarna förstärker tillsammans med tvångsavsättningen enligt §1 intrycket av att det är fråga om en kränkning av det nu gällande och författningens egendomsskyddet för de privata markägarnas rättigheter till jakt- och fiske på sina marker och samebymedlemmens rätt till jakt- och fiske på marker som är statens.

Villkoret om utvecklingsråd enligt § 29 i förslaget visar att lagförslaget syfte är att lyfta ut rätten till jakt- och fiske från de privata äganderätten till mark och till och med från den nuvarande rensköttselrätten till att bli en föreningsangelägenhet helt i strid med Europadomstolens förutnämnda dom

Mot bakgrund av att styrelserna enligt §§18-19 i förslaget inte får fatta beslut som innebär olägenheter för rennäringen i området men saknar motsvarande skydd för de privata markägarna på samma område är de senare diskriminerade genom lagförslaget till förmån för rennäringen. Lagförslaget går till och med så långt enligt § 24 i förslaget att styrelsen kan avstänga den privata markägaren från jakten och fisket om han inte skulle följa styrelsens uppfattning om vilka rättigheter rennäringen har på hans privata mark. Detta är helt oförenligt med den privata äganderättens ställning i förhållande till ställningen för rensköttselrätten enligt den svenska författningen.

Enligt Ekströms förslag §1 ska åker äng och trädgård inte ingå i samverkansområdet och i överensstämmelse med det föreslår Ekström också att begreppet utmark ska tas bort ur rennäringenslagen och att rensköttselrätten istället ska medges på all mark inom byns betesområde utom på åker, äng och i trädgård. Som Stenman utvecklat (*bilaga 2*) saknar även detta villkor grund i historien och uppfattas av våra huvudmän som ytterligare en kränkning av det privata egendomsskyddet, nu till rensköttselns förmån på bekostnad av enskilda markägares rätt, i strid med gällande svensk författning.

Det föreligger inte heller någon historisk rätt för renskötare att upplåta sin rätt till jakt och fiske utan att vara markägare. Ekström föreslår genom ändringar i rennäringenslagen att en sådan rätt ska införas men att det är samverkansföreningen som förfogar över den här rätten till upplåtelse. Även detta villkor är belastande för de privata markägarna eftersom Ekström utgår felaktigt och i strid med det författningensliga och privata egendomsskyddet för äganderätten till mark från att det redan idag föreligger jakt- och fiskerätt på privatägda marker för renskötande samebymedlem.

I det sammanhanget måste hänvisat till SFS 1909:53 enligt vilket de privata markägarna var berättigade till ersättning i form av annan mark för marker som av hemman eller nybyggen togs i anspråk för "nomadlapparnas" behov. Den här lagstiftningen styrker för det första att "nomadlapparna" inte har några rättigheter alls på privatägda marker och att det inte existerar någon kollektiv urminnes hävd för renskötselrätt på privata marker från historisk synvinkel. Det styrker också att staten skulle anvisa andra marker inom avvitringslaget för det staten tog enskildas marker i anspråk för "nomadlapparna" behov.

Nu gäller att staten visar vilka privatägda marker den tagit i anspråk för "nomadlapparnas" behov och i vad mån staten anvisat annan mark eller annan ersättning för intrånget av renskötselrätt på privatägda marker inom de sk renbeteslanden istället för att fortsätta med kränkningar av det författningssenliga och privata egendomsskyddet i sina utredningar där samiska rättigheter och mänskliga rättigheter i övrigt är inblandade

Förslag till hantering av samiska rättigheter

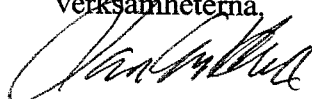
Ekström har vid alla sina föredragningar om utredningen och förslaget efterlyst motförslag. Här följer ett från våra huvudmän.

Utred först vem som äger marken i lappmarken och på renbetesfjällen. Lagstifta sedan om renskötselrätt på statens marker för den same som vill driva renskötsel. Ge även de sk jakt- och fiskesamerna, vari skogssamer som inte bedriver renskötsel ingår, rätt till jakt och fiske på de områden där renskötselrätt på statens mark medges.

I den mån staten anser att privata marker måste tas i anspråk för renskötsel gäller att staten måste arrendera renskötselrätt inklusive rätt till jakt- och fiske av markägaren till samernas förmån och även garantera ersättning till markägaren för skador av renskötseln samt jakten och fisket. Ett annat alternativ är att staten köper den privatägda mark som fordras för att utöver statliga marker tillgodose den samiska renskötsel och den samiska jakten och fisket.

Låt det sedan bli en affär mellan staten och de samer som bedriver renskötsel samt jakt och fiske, i vad mån dessa samer ska ersätta staten för sitt brukande av den för renskötsel och för jakten och fisket i det samiska intresset avsatta marken.

På motsvarande sätt kan samerna också utveckla sina andra traditionella verksamheter med ianspråktagande av de för renskötsel samt jakt och fiske avsatta markområdena utan att enskilda markägare får ta konsekvenser av intrång och skador genom de samiska verksamheterna.

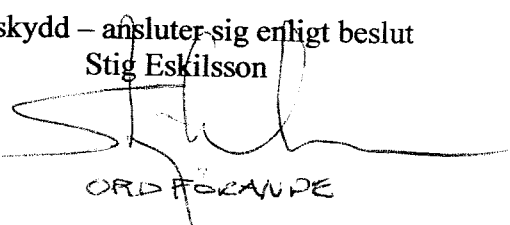

Lars Ola Hull
Eu-jurist, jur kand
Linköpingsvägen 24
60236 Norrköping
tel 011-102290
073-6387453
e-post: larsola.hull@gmail.com

Lennart Stenman
Kulturgeograf, fil dr
Valthornsgatan 82
656 34 Karlstad
tel 054-7001253
070-6654461

Nätverket Norden – föreningen för civilt egendomsskydd – ansluter sig enligt beslut
den 24/10 2006

Stig Eskilsson

ORDFÖRANDE